

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 115 1994

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Lars Lönnroth, Stina Hansson

Lund: Ulla-Britta Lagerroth, Margareta Wirmark

Stockholm: Kjell Espmark, Ulf Boëthius, Ingemar Algulin

Umeå: Sverker R. Ek

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktör: Docent Ulf Wittrock, Litteraturvetenskapliga institutionen,
Slottet, ing. A0, 752 37 UPPSALA

Distribution: Svenska Litteratursällskapet,
Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 UPPSALA

Utgiven med stöd av
Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

Bidrag till *Samlaren* skall lämnas dels på diskett (företredesvis i ordbehandlingsprogrammen Word för Windows, Word för DOS eller Word Perfekt), dels i form av utskrift på papper.

ISBN 91-87666-09-X

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Reklam & Katalogtryck, Uppsala 1995

Miscellanea

Information kring Samlaren

Som en markering av att *Samlaren* inte enbart vill utgöra ett uppsaliensiskt organ utan tvärtom syftar till att företräda samtliga universitet i vårt land lanserade jag i och med årgång 82, 1961, beteckningen redaktionskommitté. Initiativet kom från Gunnar Tideström, Svenska Litteratursällskapets dåvarande ordförande. De professorer som då var i tjänst vid de litteraturhistoriska institutionerna tillfrågades i ärendet och visade sig mangrant beredda att sluta upp under den nog så fiktiva beteckningen. Jag har för den delen under årens lopp sökt hålla kontakt med redaktionskommitténs växlande medlemskader; låt mig här särskilt tacka Peter Hallberg som ständigt varit lika redo att stå mig bi. Redaktören för *Samlaren* skall enligt Svenska Litteratursällskapets statuter ensam svara för årsvolymens redigering. Verksamheten får väl betecknas med det vackra ordet ideell; arvoden ges vare sig till redaktör eller bidragsgivare. Dagstidningarnas kulturbilagor har helt andra villkor att erbjuda för artikelskribenter och recensenter.

Jag har trivts på min post som *Samlarens* redaktör med dess möjligheter till en regelbunden kontakt med vår alltmer vittförgrenade disciplinns företrädare och avser att rykta mitt kall ännu några år. Låt mig här vädja om bidrag, såväl i fråga om uppsatser som recensioner, till kommande årsvolym. *Samlaren. Tidskrift för svensk litteraturvetenskaplig forskning* har vid sin sida en betydligt yngre syster, *Tidskrift för Litteraturvetenskap*, som 1995 är avsedd att utgå från Uppsala, »med 4 fullmatade nummer per år». Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet förhåller sig härvidlag nog så generöst gentemot svensk litteraturvetenskaplig forskning. Må de presumtiva bidragsgivarna – till *Samlaren* i första hand, detta ärevördiga, mer än 100-åriga organ – visa sig beredda att infria forskningsrådets förväntningar! Som redaktör för *Samlaren* sedan 1961 vill jag uttala en förhoppning om fortsatt livaktigt samarbete.

Ulf Wittrock

Apropå 1700-talets romanläsning

Historisk läsforskning är en av de nya vetenskapliga discipliner som uppstått i mötet mellan ämnen som litteraturvetenskap, litteratursociologi, bokhistoria, socialantropologi och socialhistoria. I det tvärvetenskapligt gynnsamma klimat som präglade det senaste årtiondets forskningssamhälle har läsforskning kunnat utvecklas till en livaktig och produktiv gren där forskare från olika håll har angripit problem som hänger ihop med receptionen av litteratur. Några av de mera kända namnen på forskare som ägnat sina mödor åt läsning och läsare är Robert Darnton, Roger Chartier och Hans Erich Bödeker, för att nämna tre män från tre olika språkområden. Tack vare deras och en allt längre rad mindre namnkunniga forskares insatser är det som rörde den litterära processens mottagarsida under förgångna tider numera inte alldeles okänt.

Vad menar man då med historisk läsforskning? Begreppet är ju inte självförklarande och gömmer i sig ett flertal olika angreppsvinklar. Att den läsforskning som här är aktuell är en historisk vetenskapsgren har dock redan framgått. Därför kan man inte sätta likhetstecken mellan denna och den under senare tid så livaktiga »reader-response criticism», där läsaren företrädesvis är en ahistorisk storhet, mera tänkt än verklig.¹ Också den pedagogiska forskning som sysslar med läsinläring, med våra barns läsvanor osv. faller utanför ramen. Som alla historiska vetenskaper måste läsforskningen bygga på ett empiriskt basarbete, vars resultat sedan tolkas av forskaren. En betydande svårighet ligger i det faktum att man här har att göra med en praktik som har lämnat få spår efter sig.² Ändå är läsning en viktig del av den kulturella praxis som format den moderna människan alltsedan den tidiga nya tiden.³ Tyska forskare talar i dag gärna om »Lesekulturen» och för de franska är läsningen »une pratique culturelle».⁴ Dagens läsforskare uppehåller sig med förkärlek vid 1700-talet. Det var då, under upplysningsperioden, som läsarna blev ett kollektiv, och det var då som en marknad uppstod där författare producerade böcker som förvärvades av dem som skulle